

पुर्णा International School

Shree Swaminarayan Gurukul, Zundal

Sanskrit

December Month

Class-7

पञ्चदशःपाठः

लालनगीतम (स्नेह गीत)

कठिन शब्दार्थः

- धरणी - विहसति
- ढक्का - नगाड़ा
- सेलति - डगमगाती है
- नानारङ्गाः - विभिन्न रंग
- चित्रपतङ्गाः - रंगबेरंगी तितलियाँ
- सविलासम - प्रसन्ना से

शब्दार्थः

- स्निग्धम - चिकना
- विपिने - जंगल में
- धेनुः - गाय
- घोटकराजः - घोड़ा
- धावनसमये - दौड़ने के समय
- करालम - भयानक
- करतालम - ताली
- तुङ्गः - ऊँचा
- प्रचुरं - बहुत अधिक

अभ्यासः

साहित्य

प्र-2 एकपदेन उत्तरत-

(क) का विहसति?

उत्तर- धरणी विहसति।

(ख) किम् विकसति?

उत्तर- कमलम् विकसति।

(ग) व्याघ्रः कुत्र गर्जति?

उत्तर- व्याघ्रः विपिने गर्जति।

(घ) हरिणः किं खादति?

उत्तर- व्याघ्रः विपिने गर्जति।

(ङ) मन्दं कः गच्छति?

उत्तर- मन्दं उष्ट्रः गच्छति।

प्र-3 रेखाङ्कितपदानि आधृत्य प्रश्ननिर्माणं कुरुत-

(क) सलिले नौका सेलति।

उत्तर- सलिले का सेलति?

(ख) पुष्पेषु चित्रपतङ्गाः डयन्ते।

उत्तर- कुतः चित्रपतङ्गाः डयन्ते?

(ग) उष्ट्रः पृष्ठे भारं वहति।

उत्तर- कः पृष्ठे भारं वहति?

(घ) धावनसमये अश्वः किमपि न खादति।

उत्तर- कदा अश्वः किमपि न खादति?

(ङ) सूर्ये उदिते धरणी विहसति।

उत्तर- कः उदिते धरणी विहसति?

व्याकरण

प्र-4 मञ्जूषातः समानार्थकपदानि चित्वा लिखत-

धरणी - पृथिवी

विपिने - वने

करालम् - भयङ्करम्

हरिणः - मृगः

सलिले - जले

मन्दिरे - देवालये

प्र-5 विलोमपदानि मेलयत-

मन्दम्

क्षिप्रम्

नीचैः

उच्चैः

कठोरः

स्निग्धम्

पुरातनम्

नूतनम्

अपर्याप्तम्

पर्याप्तम्

प्र-6 उचितकथनानां समक्षम् 'आम्', अनुचितकथनानां समक्षं 'न' इति लिखत-

(क) धावनसमये अश्वः खादति।

(ख) उष्ट्रः पृष्ठे भारं न वहति।

(ग) सिंहः नीचैः क्रोशति।

न

न

न

- (घ) पुष्पेषु चित्रपतङ्गाः डयन्ते।
(ङ) वने व्याघ्रः गर्जति।
(च) हरिणः नवघासम् न खादति।

आम्
आम्
न

प्र-7 अधोलिखितानि पदानि निर्देशानुसारं परिवर्तयत-

- (क) भल्लुकः (तृतीया - एकवचने) - भल्लुकेन्
(ख) उष्ट्रः (पञ्चमी - द्विवचने) - उष्ट्रभ्याम्
(ग) हरिणः (सप्तमी - बहुवचने) - हरिणेषु
(घ) व्याघ्रः (द्वितीया - एकवचने) - व्याघ्रम्
(ङ) घोटकराजः (सम्बोधन - एकवचने) - हे घोटकराज

रचनात्मक-कार्यम्

प्र-8 चित्रं दृष्ट्वा मञ्जूषात पदानि च प्रयुज्य वाक्यानि रचयत्-

खगाः, विकसन्ति, कमलानि, उदेति, क्रीडन्ति, डयन्ते, सुर्यः, चित्रपतङ्गाः,
कूजन्ति, बालाः

- (क) सूर्यः उदेति।
(ख) खगाः कूजन्ति।
(ग) बालाः क्रीडन्ति।
(घ) कमलानि विकसन्ति।
(ङ) चित्रपतङ्गाः डयन्ते।